

Årsberättelse 2020

Folkhälsorådet

Hjo kommun/Västra Götalandsregionen

HJO

Strategiskt folkhälsoarbete i Hjo kommun

Folkhälsa är en strategisk politisk fråga för kommunen och Västra Götalandsregionen. Arbetet ska genomsyras av långsiktiga och prioriterade utvecklingsåtgärder beslutade av Folkhälsorådet, baserat på framtagna behovsbilder. Åtgärder ska inte ses som projekt, de ska utgöra stimulerande strategiska åtgärder som på sikt ger bättre hälsa för berörda individer och minskar samhällskostnader.

Samverkan med Västra Götalandsregionen

Folkhälsoarbete handlar om att med fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser åstadkomma en god och jämlik hälsa för hela befolkningen. Ett framgångsrikt folkhälsoarbete innebär samarbete och ansvarsfördelning mellan olika samhällssektorer, myndigheter och organisationer.

Grunden i det lokala folkhälsoarbetet är det avtal som slutits mellan Hjo kommun och Västra Götalandsregionens Östra hälso- och sjukvårdsnämnd. Avtalet syftar till att parterna gemensamt ska bedriva ett långsiktigt folkhälsoarbete på strategisk nivå där arbetet i första hand avser hälsofrämjande insatser.

Folkhälsorådet

Folkhälsorådet är ett samverkansorgan mellan Hjo kommun och Västra Götalandsregionen (VGR), Östra hälso- och sjukvårdsnämnden, i syfte att initiera, utveckla och samordna resurser för att främja en god hälsa för kommunens invånare.

Ledamöter:

Kommunstyrelsens 2:e vice ordförande,

Folkhälsorådets ordförande

Ledamot VGR, Östra hälso- och sjukvårdsnämnden, *Folkhälsorådets vice ordförande*

Ledamot VGR, Östra hälso- och sjukvårdsnämnden

Ordförande allmänna utskottet

Ordförande barn- och ungdomsutskottet

Ordförande omvårdnadsutskottet

Ordförande tekniska utskottet

Ordförande byggnadsnämnden

Tjänstemän:

Kommundirektör

Folkhälsostateg

Verksamhetschef Arbete och socialtjänst

Verksamhetschef Barn och utbildning

Verksamhetschef Vård och omsorg

Klinikchef, Folktandvården

Vårdcentralchef, Närhälsan

Vårdcentralchef, Hälsocentralen i Hjo AB

Folkhälsorådets beredningsgrupp

Beredningsgruppen består av Folkhälsorådets ordförande, vice ordförande, Kommundirektör samt Folkhälsostateg. Gruppen har till uppgift att bereda ärenden till Folkhälsorådet samt ansvara för handläggning av löpande folkhälsoärenden.

Prioriteringar för folkhälsoarbetet i Hjo kommun 2020 och vad som gjorts inom respektive område

Folkhälsorådet har valt att under 2020 prioritera nedanstående områden (text från Folkhälsoplanen i blått). Punkterna under är de insatser som skett kopplat till områdena, samt insatser utanför dem under "Övrigt arbete".

ANDT-förebyggande arbete

Ta fram och initiera insatser för ANDT-förebyggande arbete.

- Framtagande av kommunövergripande policy för drogförebyggande arbete.
- Framtagande av kommunövergripande handlingsplan för drogförebyggande arbete.
  - Utveckling av drogförebyggande insatser utifrån handlingsplanen, exempelvis framtagande av gruppverksamhet kring alkohol för åk 7 elever.
  - Vissa saker framskjutet p.g.a. Corona, exempelvis: implementation av Öckerömetoden (även p.g.a. rektorsbyte och LUPP-enkät), ANDT-riktlinjer för föreningar.
- Deltagande i informationsinsatser och kampanjer.
  - Länsstyrelsens antilångningskampanjer, exempelvis *Tänk om* eller *Hejdå alkoholskador*.
  - Folkhälsomyndighetens uppmärksammande om rökfria miljöer.
  - Spridning av *Tonårsparlören the Movie* till vårdnadshavare.
- Stöttning av socialtjänsten med utbildningen *De glömda barnen*.
- Stöttning av socialtjänsten med utbildningen *Återfallsprevention*.
- Inköp av skyltar om tobaksfri skola till Guldkroksskolan.

Främja fysisk aktivitet och rörelse

Stötta skolor i deras arbete med främjande av fysisk aktivitet.

- Implementering av *Trivselledarprogrammet* i samtliga åk 1–6 skolenheter.
- Genomförande av rörelseutmaning med åk 7 elever.
- Stöttning av pulsinitiativet på högstadiet genom inköp av SportIdent.
- Inköp av boken *Hjärnstark junior* till samtliga skolor.
- Inköp av utomhushögtalare till Guldkroksskolan åk 1–6.

Äldres välbefinnande

Fortsätta stötta musikunderhållning på äldreboenden i samarbete med kulturskolan och frivilligsamordnaren.

- Stöttning av seniorkören After Work.
- Ansökan till Allmänna Arvsfonden om uppsökande verksamhet för att minska ofrivillig ensamhet (fick tyvärr avslag).
- Genomförande av Senior Sport School, Corona-anpassad version.
- Genomförande av workshop med bredd av aktörer för att ta fram insatser mot ofrivillig ensamhet.
- Ekonomisk stöttning av inomhushall för boule.
- Stöttning i linedanceträffar för seniorer.

Tidiga insatser för barn och föräldrar

- *Skolnärvaro*
Fortsätta sammankalla och stötta Skolnärvaroteamets arbete kring berörda individer, samt utvärdera och utveckla det.
- Utvärdering och kvalitetsuppföljning av Skolnärvaroteamet.
- Utveckling av Skolnärvaroteamets arbetsätt.
- Revidering och om-implementering av handlingsplanen vid problematisk skolfrånvaro.
- Uppstart av en anhöriggrupp för vårdnadshavare till elever med problematisk skolfrånvaro, i samverkan med Studieförbundet (fick dock läggas ned på grund av sviktande deltagande).

- *Kartläggning och analys av kommunens samtliga verksamheter och insatser riktade till barn och föräldrar.*
Syftet är att säkerställa att en "röd tråd" finns i stöttandet av barn och föräldrar i ett tidigt skede och att resurser används effektivt.
- Kartläggning av insatser riktade till barn och föräldrar inom Hjo kommun.

- *Övrigt inom "Tidiga insatser för barn och föräldrar"*
- SIM-ansökan (sociala investeringsmedel) för utvecklat lokalt föräldraskapsstöd, tillsammans med Närhälsan (fick tyvärr avslag).
- Ekonomiskt bidrag till sommarlovsaktiviteter.
- Finansiering av utbildning av ABC-instruktör.
- Framtagande av rutiner vid oro för väntat barn.
- Ekonomisk stöttning av tandborstning i förskolan.

Övrigt arbete

- Upprättande av Hälsoslingan + Xrundan.
- Implementering av YAM (Youth Aware of Mental Health) för årskurs 8.
- Framtagande av riktlinje och rutiner för hantering av suicidalt beteende, självmordsrisk och suicid.
- Genomförande av LUPP-undersökning (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) i högstadiet.
- Diverse framträdanden för att sprida information om folkhälsoarbetet generellt och i Hjo, exempelvis Kvarterskväll, intervju av Rotary, föreläsning för sjuksköterskestudenter.
- Arbete med visionsöversyn/Agenda 2030: kartläggning utifrån indikatorer, utbildning av chefer/medarbetare/politiker, deltagande i Hållbarhetsfestivalen, föreläsning med Portionen under tian, medborgardialoger.
- Pilottestning av Runbit, app för främjande av rörelse.
- Arbete kopplat till Corona-pandemin: promenadgrupper för seniorer (fick dock läggas ned p.g.a. bristande intresse), informationsspridning, sammanställning och marknadsföring av Corona-säkra aktiviteter i kommunen (Hälsa 2021), sammanställning av förslag på insatser för att minska negativa hälsoeffekter av Corona-pandemin.

Ekonomisk uppföljning

Folkhälsorådets budget samfinansieras av Hjo kommun och Västra Götalandsregionen med femton kronor per kommuninvånare och huvudman. Intäkterna är beräknade på Hjo kommuns folkmängd i december 2016 vilken var 9 048 st. invånare.

Intäkter

Hjo kommun	135 720 kr
Västra Götalandsregionen, Östra hälso- och sjukvårdsnämnden	135 720 kr
Summa	271 440 kr

Kostnader

ANDT-förebyggande arbete	12 099 kr
Främjande av fysisk aktivitet och rörelse	123 827 kr
Tidiga insatser för barn och föräldrar	40 146 kr
Äldres välbefinnande	20 548 kr
Övrigt	19 786 kr
Summa	216 406 kr

Överblivna medel (55 034 kr) betalas tillbaka till Östra hälso- och sjukvårdsnämnden samt Hjo kommun, hälften var.

Bilaga till Folkhälsorådets årsberättelse 2020

Nedan följer mer information om respektive insats som är listad i årsberättelsen.

ANDT-förebyggande arbete

Framtagande av kommunövergripande policy för drogförebyggande arbete.

En ANDT-policy togs fram och antogs av Kommunfullmäktige 2020-04-29. Den utgår från den nationella ANDT-strategin och har som målsättning ”Hjo kommun ska vara fritt från narkotika och dopningspreparat med minimala negativa konsekvenser av alkohol- och tobaksbruk.”. Läs policyn [HÄR](#).

Framtagande av drogförebyggande handlingsplan.

Upprättad 2020-06-17, gäller till och med 2021-06-17. Utgår från policyn och är uppdelad i fem arbetsområden. Läs handlingsplanen [HÄR](#).

Utifrån handlingsplanen har utveckling av drogförebyggande insatser skett, exempelvis framtagande av gruppverksamhet kring alkohol för åk 7 elever. Den består av quiz med följande diskussionsfrågor och gruppövningar. Vissa insatser i handlingsplanen har blivit framskjutna på grund av Corona-pandemin. Exempelvis implementation av Öckerömetoden som innebär en lokal drogvaneundersökning samt redovisning och diskussion av den på efterföljande föräldramöte. Framtagande av ANDT-riktlinjer för föreningslivet har också blivit framskjutet, det handlar om att i samråd med föreningar ta fram riktlinjer som de måste skriva under på och efterleva för att få föreningsbidrag. Ambitionen är att genomföra dessa insatser 2021 istället.

Deltagande i informationsinsatser och kampanjer.

Kommunen deltar i Länsstyrelsens gemensamma informationskampanjer för att motverka langning, exempelvis *Tänk om*, som riktar sig till tonårsföräldrar och handlar om att våga säga nej och sätta gränser, och *Hejdå alkoholskador* som riktar sig mer till kompisar och syskon. Spridning av *Tonårsparlören the Movie* har skett till vårdnadshavare, den bygger på IQs (dotterbolag till Systembolaget) bok *Tonårsparlören* vilken riktar sig till tonårsföräldrar och ger fakta och tips om unga och alkohol. Kommunen har även deltagit i Folkhälsomyndighetens uppmärksammande av lagen om rökfria miljöer, på årsdagen första juli. Det gjordes en nyhetsartikel, klistermärken om rökfri miljö har satts upp på kommunens byggnader samt att klistermärken erbjöds till företagare i kommunen att sätta upp på deras byggnader, utav 100 st. klistermärken var det ca hälften som gick åt.

Stöttning av utbildning till socialtjänsten

Socialtjänstpersonal, 8 st., har fått en utbildning via nätverket *De glömda barnen*, det handlar om barn som växer upp i familjer med beroendeproblematik. Socialtjänstpersonal har även gått en utbildning i *Återfallsprevention*, det är en form av kognitiv beteendeterapi (KBT) och syftar till att förebygga återfall i missbruk.

Inköp av skyltar om tobaksfri skola till Guldkroksskolan.

10 st. skyltar totalt, 5 för inomhusbruk och 5 för utomhusbruk.

Främja fysisk aktivitet och rörelse

Implementering av Trivselledarprogrammet i samtliga åk 1–6 skolenheter.

Trivselledarprogrammet är ett program för aktivitet och inkludering i skolan där vänliga och respektfulla trivselledare i årskurs 3–6 skapar möjligheter för ökad aktivitet på rasterna. Detta implementerades i höstas och har rullat på sen dess. Enbart positiv respons hittills.

Genomförande av rörelseutmaning med åk 7 elever.

Genomfördes i våras (maj). Handlade om att peppa eleverna till att nå upp till målet om 60 min daglig rörelse. De fick rörelsemätare på sig. 94 % deltagande, 72 % inkluderad i analys (lämnade tillbaka mätarna i tid). De gick 70,8 min i snitt per dag och klarade alltså utmaningen! Var även en tävling mellan klasserna där 7C vann. Vissa elever fuskade dock vilket var synd. Blandade åsikter i utvärderingen men många tyckte att det var kul, några att det var onödigt.

Ekonomisk stöttning

Folkhälsomedel har spenderats på att köpa in SportIdent till idrottslärarna på högstadiet så att de kan utveckla pulsinitiativet samt idrottslektionerna i stort. Det innebär exempelvis att de kan kunna testa våra elever individuellt och undvika alla masstarter, kan göra aktivitetsbanor där elever kan starta på egen hand, ta tid och utvärdera sina egna resultat utan att känna någon tävlingsstress. Eleverna kan skapa och prova egna träningsprogram utan att behöva använda egna mobiler eller tidtagarur.

Medel har även gått till inköp av boken *Hjärnstark junior* till samtliga skolor. Hjärnstark junior finns viktiga fakta ur Anders Hansens succé *Hjärnstark* från 2016, där han berättar hur fysisk aktivitet påverkar hjärnan när det gäller koncentration, mående, sömn och mycket mer. I juniorversionen är allt omstöpt för att passa en yngre målgrupp.

Guldkroksskolan har fått en portabel högtalare för utomhusbruk vilken kan användas till att främja fysisk aktivitet, dels via Trivselledarna men även övrig fritidsverksamhet och dyl.

Äldres välbefinnande

Stöttning av seniorkören After Work.

Seniorkören är mycket populär och planer fanns om att byta till en större lokal för att kunna ta in fler, innan Corona-pandemin drabbade den. Kören hann träffas för repetition fem gånger och ha ett framträdande, sedan fick den läggas på is. Den kommer att startas upp igen när smittläget tillåter.

Ansökan till Allmänna Arvsfonden om uppsökande verksamhet för att minska ofrivillig ensamhet.

Tillsammans med pensionärsorganisationer arbetades det fram ett förslag om en projektidé för att minska ofrivillig ensamhet hos äldre, bland annat med en uppsökande funktion. Denna idé söktes det medel för hos Allmänna Arvsfonden, men fick tyvärr avslag.

Genomförande av workshop med bredd av aktörer för att ta fram insatser mot ofrivillig ensamhet.

Inom ramen för ett av kraftsamlingsområdena på Skaraborgsnivå, äldres välbefinnande, så genomfördes en LFA-workshop (Logical Framework Approach) med en bredd av aktörer (VoO, fritid, studieförbund, pensionärsförening, kyrka) för att ta fram insatser att minska ofrivillig ensamhet. Det har mynnat ut i konkreta förslag och omtag av arbetsgrupp för senioraktiviteter.

Genomförande av Senior Sport School, Corona-anpassad version.

Senior Sport School genomfördes i samverkan med RF SISU. Den skulle ha hållits på våren men fick ställas in p.g.a. Corona, och kördes sen i början av hösten i en kraftigt anpassad version. Det var enbart fyra stycken träffar (gå-fotboll, yoga, boule och orientering), alla utomhus, och inga teoretiska inslag. De som deltog var mycket nöjda med skolan och önskade att den görs igen fullt ut.

Ekonomisk stöttning

Folkhälsorådet har stöttat bouleföreningen med medel för att skapa en inomhushall för boulespel. Folkhälsorådet stöttade även ekonomiskt för linedanceträffar för seniorer, varav tre hann hållas i början av hösten innan andra smittvågen slog till.

Tidiga insatser för barn och föräldrar

Skolnärvaro

Utvärdering/kvalitetsuppföljning och utveckling av Skolnärvaroteamet och dess arbetsätt.

Uppdatering av samtycksblanketter för att bättre efterfölja sekretesslagen och GDPR har skett. Nytt arbetsätt har implementerats där små arbetsgrupper bildas kring elev (mer flexibelt och "nära", möter även elev/VH tillsammans) och en stor grupp på det övergripande planet ses mer sällan. Film om Skolnärvaroteamet har spelats in vilken kan visas för exempelvis personal. Det har skett en kartläggning över vilka insatser som eleverna i Skolnärvaroteamet fått, diskussion inom teamet, enkät till elever, vårdnadshavare och pedagoger. Tyvärr var det väldigt låg svarsfrekvens på enkäten så man kan inte dra några slutsatser från det, det man ändå kan säga är att utifrån de som svarade tycker man att Elevcoachens arbete har varit mycket bra, man är nöjd med bemötande och information från skola och socialtjänst, elevernas situation i skolan har blivit bättre och situationen hemma varken bättre eller sämre, pedagogerna är nöjda med Skolnärvaroteamet men inte så insatta i hur det fungerar.

Revidering och om-implementering av handlingsplanen vid problematisk skolfrånvaro.

Handlingsplanen vid problematisk skolfrånvaro har reviderats, bilagorna har uppdaterats (kartläggning utifrån helhetsperspektiv, checklista för klassföreståndare samt checklista för skolsköterska). Detta har förts fram till rektorsgrupp, elevhälsa, film har spelats in som pedagoger kan se.

Uppstart av en samtalsgrupp för vårdnadshavare till elever med problematisk skolfrånvaro.

Tillsammans med Studieförbundet startades en samtalsgrupp för vårdnadshavare till elever med problematisk skolfrånvaro. Först skickades intresseanmälan ut och då fanns underlag, sen när det väl drog igång sviktade deltagandet varför det inte kunde fortsätta.

Kartläggning och analys av kommunens samtliga verksamheter och insatser riktade till barn och föräldrar.

Kartläggning av insatser riktade till barn och föräldrar inom Hjo kommun.

En inventering och sammanställning av insatser som riktas till barn och föräldrar i Hjo kommun har skett, utifrån ett flertal aktörer både kommunalt och regionalt. I samband med den har även dialog förts. Utifrån det framkom det att föräldraskapsstödet skulle behöva utvecklas och nå ut till fler föräldrar än vad det gör idag. Vad som också framkommit är att vi främst har universellt stöd + indikerat stöd, men inte lika mycket selektivt stöd.

Övrigt inom "Tidiga insatser för barn och föräldrar".

SIM-ansökan (sociala investeringsmedel) för utvecklat lokalt föräldraskapsstöd.

Tillsammans med Närhälsan framarbetades en idé om utvecklat lokalt föräldraskapsstöd i två delar som handlade om föräldraskapsutbildningen på barnavårdscentralen samt ABC-utbildning i socialtjänstens regi fast att använda förskolan som arena. Tyvärr fick denna ansökan avslag.

Ekonomisk stöttning.

Folkhälsorådet har bidragit ekonomiskt till sommarlovsaktiviteter, detta då finansiering saknades i och med att ett statsbidrag uteblev. På grund av begränsat resande (i och med pandemin) kändes det viktigt att bidra med aktiviteter till barn och unga på hemmaplan.

Folkhälsorådet har även finansierat utbildning av en ABC-instruktör, från socialtjänsten. ABC är ett föräldrautbildningsprogram (barn 3–12 år) och står för Alla Barn i Centrum och är en evidensbaserad metod.

Folkhälsorådet har stöttat Folk tandvårdens insatser med tandborstning i förskolan genom inköp av tandborstar och tandkräm.

Framtagande av rutiner vid oro för väntat barn.

Inom ramen för Partssamverkan barn och unga har lokala rutiner vid oro för väntat barn tagits fram, tillsammans med socialtjänst, barnhälsovården och mödrahälsovården.

Övrigt arbete

Upprättande av Hälsoslingan + Xrundan.

En 3 km lättillgänglig promenadslinga har upprättats i norra delen av Hjo. Längs med denna slinga finns även en digital tipspromenad (Xrundan) för att locka till regelbunden användning. Totalt över året, sedan den invigdes i början på maj, har det varit 1 228 deltagartillfällen vilket motsvarar ca 40 deltagartillfällen i veckan. Den feedback på Hälsoslingan som inkommit från medborgare har varit övervägande positiv.

Implementering av YAM (Youth Aware of Mental Health) för årskurs 8.

Fyra YAM-instruktörer har utbildats. Pilotomgång genomfördes VT20 och första fullskaliga omgången skedde HT20. En mindre utvärdering gjordes i samband med detta och eleverna gav övervägande positiv respons.

Framtagande av riktlinje och rutiner för hantering av suicidalt beteende, självmordsrisk och suicid.

Tillsammans med medicinskt ansvarig sjuksköterska, socialtjänst och elevhälsa har riktlinje och rutiner för hantering av suicidalt beteende, självmordsrisk och suicid tagits fram. Antogs 2020-09-09 av Kommunstyrelsen. Dessa har implementerats hos elevhälsa och socialtjänst men ej vård- och omsorg än. Läs dem [HÄR](#).

Genomförande av LUPP-undersökning (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) i högstadiet.

Tillsammans med fritid har en stor enkätundersökning genomförts på högstadiet i Hjo den frågade om fritid, skola, politik och samhälle, trygghet, hälsa, arbete och framtid. Hög svarsfrekvens, 84 %. LUPP-rapporten finns att läsa [HÄR](#).

Diverse framträdanden för att sprida information om folkhälsoarbetet generellt och i Hjo.

Det är viktigt att sprida information om folkhälsa och folkhälsoarbete, samt lyfta fram vad som görs i Hjo. Detta har skett via Kvarterskväll för allmänheten, inspelad intervju av Rotary samt föreläsning för sjuksköterskestudenter (tillsammans med folkhälsostrateg i Gullspång).

Arbete med visionsöversyn/Agenda 2030.

Inom ramen för arbetet med kommunens visionsöversyn och Agenda 2030-arbete så har en kartläggning skett utifrån indikatorer, utbildningar har tagits fram och genomförts med chefer/medarbetare/politiker samt att medborgardialoger planerats och genomförts. Deltagande i Hållbarhetsfestivalen har skett med föreläsning av *Portionen under tian*.

Arbete kopplat till Corona-pandemin.

En del arbete har skett med direkt koppling till Corona-pandemin. En Corona-anpassad promenadgrupp för seniorer startades upp (fick dock läggas ned p.g.a. bristande intresse), informationsspridning har skett, en sammanställning och marknadsföring av Corona-säkra aktiviteter i kommunen ([Hälsa 2021](#)) har gjorts, samt sammanställning av förslag på insatser för att minska negativa hälsoeffekter av Corona-pandemin.